

Néhány 19. századi antikváriumunkról

Sennowitz Adolf
1888-as gyűjtéséből
közli Gazda István

A távolabb múltakra nézve álljon itt mindenk előtt nemes Ivanits Zsigmond volt budai könyv-árus antikváriuma, akitől egy katalógus 1810-ben adatott ki. E korban bírt antikvár-könyvkereskedéssel Zágrábban Rudolph Ferenc, kinek emlékét annak 2-ik és 3-ik számú 1812-ben kiadott jegyzéke tartotta fenn. Nagy kiterjedésű s összekötött antikváriuma volt a század elején Buriánnak is Kolozsvárott, mely különösen a hungarikák terén volt nevezetes.

Inkább tevékeny, mint szakképzett és jeles antikvárius volt a harmincas és negyvenes években Korn Fülöp Pozsonyban. Pozsonyban már e század elején Schwaiger András foglalkozott könyvkereskedésén kívül az antikvár szakmával is, ő is különösen hungaricái által tűnven ki, melyeknek töredék részeit e sorok írója 1862-ben a Schwaigerek utódjánál, Harms Ernőnél még forgatta. Pesten Leyrer József, a „sokoldalú” könyvárus, híres utánnyomtató, postbüchli gyáros stb. bírt antikváriummal, úgyszintén Fischer is.

Horowitz Fülöp országos hírvételes pesti antikvár-könyvkereskedő számos éven át egész a nyolcvanas évek elejéig mint legtekintélyesebb és különösen a hungarikák közül első kapacitásnak elismert antikvárius dominálta az ócskakönyv piacát. Előrehaladt korában üzletét azonban eladta (ha jól vagyok értesülve nagyobb részben Graf Gábornak).

Horowitz Fülöp bibliográfiai ismeretei, főleg a hungaricák irodalmában, közbecsülést szereztek

neki a gyűjtők és tudósok közt egyaránt, kik bibliográfiai kérdésekben többször fordultak hozzá tanácsért. A Nemzeti Múzeum könyvtárának még a boldog emlékű József nádor ideje óta hivatalos becsűse volt, a „Chronicon Budensis-t”, Thuróczy Kónikájának hártypéldányát s más ritkaságokat az ő közvetítésével szerezte meg a boldogult öreg nádor a Múzeum könyvtára számára. Ő személyesen ismerte a magyarországi nagy gyűjtőket: József nádort, Jankovich Miklóst, Kovachichot, Horváth Istvánt, Nagy Gábort, Farkas Lajost, Török Jánost és másokat, kikkel igen sűrűn érintkezett s érdemes dolgokat tudott róluk beszélni. Ezen emlékek az ő halálával ránk nézve elvesztek s az úrt, melyet mint antikvárius maga után hagyott, nemcsak tudományos köreink, de a hazai antikváriusság is még jó ideig fogja érezni.

Említést érdemel még Fischer és Brüll egykori pesti antikvár-üzlete és Steiner Zsigmond pozsonyi antikváriuma, melyet most fia Steiner Ármin folytat. Érdekes és egyszersmind nagy részvétet keltő alak volt az öreg Steiner Zsigmond, értelmes és szakasztott antikvárius, ki különösen a hungaricák terén, Horowitz mellett a legtöbb tájékozással bírt.

Az újabb kor hazai antikvárjaink sorozatát Harting Gusztáv egykori kassai könyvárussal, s nekem volt tanító-főnökömmel nyitom meg, kinek mielőtt Maurer Adolfnak 1870-ben adta volna el üzletét, jelentékeny antikváriuma is volt. Ezen ócska könyvraktár több egykori kassai könyvárus és kiadó megszűnt üzleteiből, nevezetesen Vajda Pál népies irányú kiadó, Cserneztzky J., Hagen Károly, Szandvoss Ernő és Novelli József könyvmaradványaiból az idők folyamán gyűlt össze és 1855-ben, midőn Harting Gusztáv a vagyonbukott Novelli József csődtömegét nyilvános árverésen vette meg, az ő birtokába került. Antikváriumának nem magyar részén mielőbb túlادott, ha nem csalódom Petrik Géza pesti antikvárius szerezte meg. Utóbbi évek hosszú során át működött e téren s honi antikvár-könyvüzletünknel egyik elsőrendű kapacitásnak van elismerve. Magyar- és Erdélyország vidéki antikvár-könyvkereskedelmének legtekintélyesebb képvi-

selője a Demjén László-féle, most Márton Kálmán által bírt antikvárium Kolozsvárott. Első számú jegyzékét Demjén László még 1883-ban bocsátotta közre, ami árait illeti, a más magyarországi s külföldi antikvár katalógusokkal eszközölt kémpróbas összehasonlításból s pontos egybevetésből azon eredményre jutottam, hogy ezen antikvár cég árai valóban a legmérsékeltebbeknek s legjutányosabbnak mondhatók, úgyhogy e tekintetben is a Demjén-Márton-féle antikvárium előnyösen kiválik úgy legtöbb hazai, mint külföldi antikváriusaink közül.

E kémpróbas összehasonlítások valóban igen érdekes adatokat szolgáltatnak az antikvárkönyvek árainak statisztikájához s történetéhez, és néha furcsa világosságot vetnek egynémelyik antikvárius tudatlanságára s tájékozatlanságára, vagy annak néha a nevetségig túlzott követeléseire.

A vidéki magyar antikvárium terén legújabb időben Stein Gábor kolozsvári tekintélyes kartársunk is kezd működni, s már két jegyzéket adott ki. Figyelmet érdemel végre a vidéki magyar antikvár-üzletek közt még Kramer Mór kőszegi antikvárius is, ki 1888-ban adta ki II. számú jegyzékét.

Tartsunk már most egy kis szemlét a budapesti antikvárkönyv-kereskedők üzletei fölött is. Dobrowsky Ágost antikváriuma még csak rövid ideje áll fenn, de máris meglátszik rajta a gyors haladás és kiterjedés dícséretre méltó iparkodása. Racionális alapokra fektetett és a tudományos antikvárium színvonalára felé törekvő antikvár-üzlet ez.

Graf Gábor, a Váci-boulevardon 17-ik szám alatt létező antikvár-könyvkereskedésénél volt alkalmam már többször rendeléseket tenni, s mondhatom, hogy úgy a szállított antikváriák minőségével, mint nem különben a tulajdonos előzékenységével szépen kielégített.

A Kohn-testvérek, a gróf Károlyi utcában 28-ik szám alatt fennálló antikváriuma a fővárosi antikvárkereskedők között kiváló helyet foglal el. Figyelmet érdemel 1888-ban közrebocsátott II. számú jegyzékük, mellyel az irodalmi világot bizonyára igen kellemes meglepetésben részesítették. A modern magyar irodalom legkeresettebb s becses műveit új példányokban leszállított áron hozzák forgalomba, köztük a m. tud. akadémiának többrendbeli (könyvvállalati) kiadványait is. Ami Kohnék ezen legújabb jegyzékének különös értéket ad, ez annak kritikai apparátusa, mely a kiválóbb műveket találón és az irálynak bizonyos eleganciájával kritice méltatja. Az úgynevezett „rasonné” könyvjegyzékek tekintetében Kohn testvéreké az érdem, hogy a magyar antikváriusság terén ők léptek elsőnek

ilyennel a magyar olvasó közönség és a könyvkereskedelem elébe.

Bibliotheca Gustavi Wenzel II.

59. SZ. 1892.

DOBROWSKY ÁGOST

ódon munkák tárának

(Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 2. szám)

59. sz. jegyzéke.

Ezen
jegyzék
szíves
terjesztését
tisztelttel
kérem.

Egyes
munkákat
valamint egész
könyvtárakat
kézpénzen
vásárlók.

† Wenzel Gusztáv
pesti tudom. egyetemi tanár
könyvtára.

== 2. közelemény. ==

Általános érdekű munkák.

Müller S. könyvkereskedése s antikváriuma a modern könyvkiadványok tömeges elharácsoltatásának szolgál készséges levezető csatornául. Robitsek Zsigmond antikváriumáról nem mondhatok semmit. Ruzsicska Árminnak is van szép antikvár-üzlete a Múzeum körút 3-ik számú házban.

Akik, a felsoroltakon kívül még léteznek Budapesten „antiquáriusok” címén, az egy Nádor Kálmánt és Titz H.-t kivéve, mind a vonal alá esnek.

Szándékosan hagytam utolsónak az én régi, egykoron kedves iskolatársamat s földim, Révai Leót, az egykori Rosenberg testvérek antikváriumának mostani tulajdonosát, mert hiszen az írás szerint is az utolsók lesznek az első. Előde még Rosenberg testvérek cége név alatt állott fönn. A két testvér, Révai Samu, az öregebbik – s az eperjesi üzlet tulajdonosa – és a fiatalabbik, Leó tanult könyvkereskedő, s szakmánk színe-java közül való, budapesti sortimentjük mellé pedig már a hetvenes évek elején antikváriumot is csatoltak.